

Akademik Zərifə xanım Əliyeva bu dünyaya insanlara nur paylamaq, xeyirxahlıq etmək üçün gəlmiş xoşbəxt insanlardan olmuşdur. O, geniş və parlaq ürək sahibi, yüksək mənəviyyat və daxili zənginlik simvolu idi. Zərifə xanım qəlbini şam kimi eridib ondan xeyirxahlıq, işıq umanların yoluna nur çiləmək üçün yaradılmışdı.

Ölkəmizdə oftalmologiya elminin inkişafında Zərifə xanımın misilsiz xidmətləri danılmazdır. Görkəmli alim vaxtilə Azərbaycanda geniş yayılmış traxomanın, xüsusilə kimya və elektron sənayelərində peşə fəaliyyəti ilə bağlı göz xəstəliklərinin öyrənilməsi, profilaktikası və müalicəsinə, habelə oftalmologiyanın müasir problemlərinə dair bir çox sanballı tədqiqatlar aparmışdır.

Qeyd etmək lazımdır ki, Zərifə xanım Əliyeva yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasına da böyük əmək sərf etmişdir. Onun birbaşa rəhbərliyi ilə gənc alimlərin və həkim-oftalmoloqların böyük bir nəslə yetişmişdir. Görkəmli alim tələbələrində zəngin həyat tərübəsini öyrətmiş, onlara diqqət və qayğı ilə yanaşmışdır.

Zərifə xanım Əliyeva Ümumittifaq Oftalmoloqlar Cəmiyyəti Rəyasət Heyətinin, Sovet Sülhü Müdafiə Komitəsinin, Azərbaycan Oftalmologiya Cəmiyyəti İdarə Heyətinin, "Vestnik oftalmologii" (Moskva) jurnalı redaksiya heyətinin üzvü olmuşdur. 1981-ci ildə oftalmologiyanın inkişafına verdiyi böyük töhfəyə – görmə orqanının peşə patologiyası sahəsində apardığı elmi tədqiqatlara görə professor Zərifə Əziz qızı Əliyeva oftalmologiya aləmində ən yüksək mükafata – SSRİ Tibb Elmləri Akademiyasının akademiki M.İ. Averbax adına mükafatına layiq görülmüşdür. Qeyd etmək lazımdır ki, Zərifə xanım həmin mükafata layiq görülen ilk qadın olmuşdur.

Apardığı elmi tədqiqatların yüksək

səviyyəsi, onların sosial əhəmiyyəti, ictimai fəallığı, pedaqoji istedadı, çoxillik elmi-tədqiqat işlərində böyük xidmətləri layiqincə qiymətləndirilərək, 1983-cü ildə Zərifə xanım Əliyeva Azərbaycan SSR EA-nın akademiki seçilmişdir. Görkəmli alim, fəal ictimai xadim Zərifə xanım Əliyeva xidmətlərinə görə orden və medallarla təltif olunmuş, Əməkdar elm xadimi kimi yüksək fəxri ada layiq görülmüşdür.

Görkəmli dövlət və elm xadimi, bütün bilik və bacarığını xalqa xidmətə sərf etmiş Əziz Əliyevin ailəsində dünyaya göz açmış Zərifə xanım valideynlərinə layiqli bir övlad, məşhur alim, tanınmış həkim, istedadlı insan, sədaqətli ömür yoldaşı və qayğıkeş ana idi. Zərifə xanım Əliyeva, eyni zamanda, müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı və qurucusu, bütün mənəvi ömrünü Vətənin və xalqının tərəqqisinə həsr etmiş dahi şəxsiyyətin – ümummilli lider Heydər Əliyevin vəfali ömür-gün yoldaşı, sədaqətli dostu və etibarlı silahdaşı olmuşdur.

Zərifə xanım Əliyevanın fəxri adları, elmi titulları, mükafatları olduqca çoxdur. Bu adların hər biri qürur, iftixar mənbəyidir. Lakin bu adlar sırasında ən şərəfli ana adıdır. Qeyri-adi bir ana olan Zərifə xanımın övladlarına münasibəti də xüsusi idi. O, nə edirdisə böyük sevgi ilə edirdi. Onun sevgisinin gücü öz ailəsinin hüduqlarında daha çox duyulurdu.

...Tale mənə həyatda nəcib və kübar missiya daşıyan bu böyük qəlb sahibi ilə

təmasda, ünsiyyətdə olmaq xoşbəxtliyi nəsb etmişdir. Ona qarşı hələ uşaq və yeniyetmə yaşlarından qəlbimin ən dərin guşələrində yer alan dərin minnətdarlıq duyğularımı çoxdan qələmə almaq istəyirdim. Zərifə xanım barədə səmimi düşüncələrimi bu gün hörmətli oxucularla bölüşməyi özümə mənəvi borc bildim.

1959-cu il idi. Qazaxıstana sürgün olunan ailəməz, nəhayət ki, bəraət alıb Vətənə qayıtdı. Uzun illərin ayrılığı öz işini görmüşdü. "Vətən xaini"nin övladları kimi bizi Bakıda nə gözləyirdi? Əvvəlcə bizi Pırşaqı qəsəbəsinə gətirdilər.

Atam Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinə gedib qeydiyyatdan keçəndə Qazaxıstandan sürgündən gələnlərin yerləşdirilməsi ilə məşğul olan gənc zabıt Heydər Əliyev ilə görüşmüşdü. Həmin gündən bizim üçün yeni həyat başlandı. Hər an biz onun qayğısını hiss edirdik.

Pırşaqıya gələndə yay idi. Tikanlı məfillərin o biri üzündə dostaqlar ev tikildilər, əks tərəfdə isə kənd adamları məsul toplayırdılar. Atam istəyirdi ki, biz oxuyaq, savadlı olaq, buna görə də yenə Heydər Əliyevin yanına gətdi.

Günlərin bir günü bizim yaşadığımız yerdə əsl təntənə vardı. Heydər Əliyev Zərifə xanımla görüşməyə gəlmişdi. Zərifə xanımın maşından düşüb toplaşanlara tərəf getməyi indi də yadımdadır. Güllü paltarda idi. Asta addımlarla yaxınlaşıb üzündə təbəssüm, mehriban baxışlarla bir-bir onu qarşılayanlarla görüşdü. Bizə "Vətən xaini" kimi baxanlar da vardı. Ona görə də onların bizə baş çəkmələri qəlbimizdə

Yüksək mənəviyyat və daxili zənginlik simvolu

tez gəlirdi. Çay süfrəsi arxasında onun o qədər məsləhətlərini dinləmiş, maraqlı söhbətlərinə qulaq asmışıq ki...Hər sözünü, hərəkətini yaddaşıma hopdururdum.

Bir gün məsləhət gördü ki, kişilər ilə birgə bacarıqlı cavanlar da işə getsinlər. Zərifə xanım bunu o qədər qayğıkeşliklə, mülayimcəsinə məsləhət edirdi ki, onun sözündən çıxmağı bir kimsə ağlına gətirmirdi. O çətin illərdə hamının işə düşməsinə onun böyük rolu oldu. Maşınqayırma, şin, çörək zavodları sürgündən gələnlərin üzünə bu xeyirxah insanın köməyi ilə açıldı. Neçə ailənin sevincinin ünvanı oldu Zərifə xanıml!

Hədsiz dərəcədə səmimiyyəti, qayğıkeşliyini hiss edirdik. O, bəzən zavodlara gedir, oradakı kimyevi maddələrin işçilərin görmə qabiliyyətinə mənfi təsirinin olub-olmaması ilə maraqlanırdı. Tək biz yox, bütün Qazaxıstandan gəlib özələrinə yeni yuva quranlar onun ana qayğısını hiss edirdilər. Qardaşım onların köməyi ilə Saratov şəhərinə ali təyyarəçilik məktəbinə oxumağa göndərildi. Mən özüm Zərifə xanımın məsləhəti ilə Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsinə daxil oldum. Bir sözlə, həyatda qazandığımız hər bir nailiyyət bu böyük şəxsiyyətlərin adları ilə bağlı idi.

İnstituta qəbul olunduğumu bilən gün atam dedi: "Gedin, Zərifə xanıma məşəkkür edin". Zərifə xanım qardaşıma və mənə istədiyimiz gün onlara gəlməyimizi tapşırırmışdı. Qardaşımla həyətə əkdiyimiz qızılgüllərdən böyük bir dəstə bağladığı, elektrik qatarına minib şəhərə gəlmişdik.

Mənzilə daxil olanda Zərifə xanımın bizi necə mehribanlıqla qarşıladığını

kaş görəydiniz. Bağrına basıb öpdü. Bizə süfrə açdırdı. Süfrəyə çörək, müxtəlif şirniyyatlar düzdürdü. Uşaqlarını çağırıb bizimlə söhbətə başladı. Heydər Əliyev elə bu zaman gəldi. Bizi görüb "Bizim Leyla instituta daxil olub, təbrik etmişinizmi?" – dedi. Zərifə xanım gülləri göstərdi: "Gör nə gözəl güllər gətiriblər".

O söhbət yadıma düşəndə indi də düşünürəm ki, insanda nə qədər mədəniyyət, alicənəbliq, ən xırda şey də müsbət reaksiya və qiymətləndirmək bacarığı olmalıdır ki, qarşısındakını ucaltsın. Zərifə xanımın dahiliyi bunda idi.

O, ana idi, qayğıkeş, mehriban ana! Başqalarına da öz övladlarına yanaşan kimi yanaşırdı. Mən onun qızı ilə necə mehriban söhbət etməsinə, yaşamağımızla bağlı ən xırda detalları öyrənmək istəməsinə indi də unutmuram.

Onunla bir dəfə 6 nömrəli məktəbdə görüşdüm. Zərifə xanım uşaqlarını aparmağa gəlmişdi. Mən isə həmin məktəbdə təcrübə keçirdim. Məni gören kimi qucaqlayıb, başına basdı, "Siz Leylanı tanıyırsınız, o çox yaxşı qızıdır, onların ailəsi o qədər əzab-əziyyət çəkib ki..." – deyərək bizim həyatımız barədə oradakı müəllimlərlə söhbət etdi. Zərifə xanım haqqında elə xoş, dəyərli sözlər söyləyirdi ki, mən onun verdiyi qiymətə layiq olmağa çalışırdım, Allaha yalvarırdım ki, ondakı keyfiyyətlərinin bir hissəsi də mənə olaydı. Geyimimdə, davranışımada ona bənzəməyə çalışırdım.

Qazaxıstanda mən gənc yaşında həyatını dəyişən əziz anamın məzarını və ağır, dözülməz, hətta təhqirəmiz sürgünlük illərinin olduqca acı xatirələrini qoyub gəlmişdim. Bu gün Bakı Dövlət Universitetinin professoruyam, filologiya elmləri doktoruyam.

Auditoriyalarda sevimli tələbələrimə A.S.Puşkin, M.Y.Lermontov, L.N.Tolstoy, F.M.Dostoyevski və başqa böyük ədəblər həyat və yaradıcılığı barədə mühazirələr oxuyuram. Övladlarım, nəticələrim var. Əldə etdiyim uğurlara görə həyatda mənə, qardaş və bacıma arxa, dayaq, pasiban olan Heydər Əliyevin ailəsinə, Zərifə xanım kimi nəcib insanlara borcluuyam.

Bu məqamda hər bir azərbaycanlının qəlbini riqqətə gətirən bir məqamı qeyd etməmək ədalətsizlik olardı. O da budur ki, Heydər Əliyevin və Zərifə xanımın xoşbəxt ailəsində dünyaya göz açaraq yüksək savad, bilik və əlaqə dəyərlər əxz edən, illər keçdikcə isə böyük siyasətçi və görkəmli tarixi şəxsiyyət kimi yetişən Ali Baş Komandan, möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev xalqımıza Qarabağda şanlı zəfər tarixini yaşatmışdır.

Mən bu gün o keçmiş günlərə qayıdanda, ötənləri yada salanda gözlərim dolur. "Kaş bu müstəqil Azərbaycanı görəydiniz, Zərifə xanıml!", – deyirəm. Akademik, həkim, müəllim, nə olursa-olsun, elmde, cəmiyyətdə hansı mərhələyə yüksəlsən yüksəlsən – mən Zərifə xanım Əliyevanın adını böyük hərflərlə yazılmağa layiq insan adlandıraram. Xalq qarasında deyilən yaxşı adam ifadəsi, mənə Zərifə xanımın boyuna biçilib. O, xeyirxahlıq mücəssəməsi, təmizlik simvolu, qeyrət nümunəsi kimi ürəyimdə özünə əbədi yer tutub. Onun qəlbindən payladığı nurdan insanların gözləri işıqlanırdı.

Leyla GƏRAYZADƏ,
Bakı Dövlət Universitetinin
professoru, filologiya elmləri
doktoru